

navn ved grundlæggelsen? Har de beholdt de oprindelige navne? De seneste års udgravninger viser, at man ikke automatisk kan sætte lighedstegn mellem et landsbynavn og en stationær bebyggelse. A. E. Christensen var 1969 den første til at reflektere over manglende fund fra jernalder og vikingetid i landsbyerne. C. J. Beckers udgravninger af jernalderbopladserne på Grøntoft hede i årene før og efter 1970 viste, at landsbyerne tilsyneladende kunne »vandre«. Det førte til andre omfattende udgravninger i bl.a. Vorbasse. Projektet »Landsbyens opståen og udvikling« resulterede i en fastslået af, at keramikken i de undersøgte landsbyer ikke antyder kontinuitet længere tilbage end til 1000-tallet (s. 19-24). Kort, men instruktivt beskrives her en forskningsudvikling gennem hele dette århundrede.

På en måde kan man sige, at Niels-Knud Liebgott har alt relevant med i sin bog. Det, som ikke er med, viser snarest traditionsbestemte faggrænser. Der er afsnit om kirkernes datering og indretning og om landsbykirkernes bygningshistorie. Der er som nævnt særskilte kapitler om håndværk og keramik. Men kalkmalerierne og kirkeinventaret er ikke med. Naturligvis – fordi disse områder varetages af kunsthistorikere og ikonografer. Kalkmalerierne er netop blevet behandlet i Nationalmuseets store syvbindsværk under Ulla Haastrups redaktion (se anmeldelse s. 133-39). Men når der nu er afsnit om kirkernes bygningshistorie og om keramikens fremstillingsteknik, så er det principielt et savn, at kirkernes udsmykning som arkæologisk emne er fraværende. En begrundelse og argumentation for bogens emnemæssige afgrænsning savner i hvert fald undertegnede. Måske skyldes den nævnte udelukkelse også, at billeder traditionelt i den historiske metodelitteratur placeres som talende/symbolske kilder? Men hvad så med arkitekturen, fx de romanske kirketårne: »Ja, følger man cisterciensernes tankegang, står tårnene ligefrem som symboler på overmod og pragtudfoldelse. Og det var måske lige netop, hvad de var tænkt som?» (s. 159). Anvendelsen af betegnelsen »symbolske« i stedet for Erslevs »talende« kilder er måske snarest H. P. Clausens problem, men det viser nogle metodisk/tekniske forhold, som også arkæologerne må tage stilling til.

Et metodisk skel går som nævnt mellem skriftligt og andet kildemateriale. De skriftlige kilder for dansk middelalders vedkommende vil i omfang og antal næppe nogen sinde øges væsentligt i modsætning til det arkæologiske materiale. Det vil såmænd ikke vare så længe førend en ny ajourført udgave af »Dansk middelalderarkæologi« føles påkrævet. Det vil mange af vi historikere glæde os til.

Axel Bolvig

ERIK JOHANSEN, BODIL MØLLER KNUDSEN, JAN KOCK: Fra Aalborgs fødsel til Grevens Fejde 1534. Aalborgs Historie 1. Aalborg, Aalborg Kommune, 1992. 503 s., ill.

Ålborg nævnes første gang på Hardeknuds mønt omkring 1040. Vi får at vide, at navnet må opfattes som vandrendernes borg og sigter til en regulering af Østeråens løb omkring år 1000. Forsigtigt antydes en sammenhæng med anlægget af Fyrkat og Aggersborg. Teorien er spændende, men fremføres undseligt, nærmest rødmende og i bisætninger. Noget lignende gælder omtalen af

middelalderborgen Ålborghus syd for byen. Her hedder det, at dendrokronologiske analyser peger på årene 1335-1336, altså midt under holstenervældet. Dette resultat er forfatterne tydeligt ikke glade for. Uden at det siges direkte, mener de vist, at det huggede træ kan have ligget, indtil Valdemar Atterdag dukkede op i Ålborg 1340. Bestilt i god tid i den lokale trælasthandel? Virkelig fremsynet, må man sige.

Eksemplerne er fremdraget, fordi de begge røber en ejendommelig uvilje eller generthed overfor historiske situationer, som er karakteristisk for værket. Forbindelsen til rigshistorien er simpelthen kappet af. Et sted oplyses det lidt forbavset i en note, at man for resten har »set« en høvedsmand, Ove Vincentsen (Lunge), i Erslevs Danmarks Len og Lensmænd, der kan have lagt navn til Hr. Oves gyde. Her er det læserens tur til at måbe. Kender man ikke lensmændene på Ålborghus i Ålborg?

S. 99 afsløres – i endnu en bisætning – navnet på en ungersvend, der en gang i 700-tallet skar et knivskæft til sin kæreste på Lindholm høje og forsynede det med en runeindskrift. S. 330 hører vi, at kongen – der må menes Christian III – i 1537 personligt red markskel i Hasseris kær og fastslog Ålborgs grænser. Det tilføjes, at brevet om markskellet udmærker sig ved at være klart og detaljeret. Mere hører vi ikke. Her havde man ellers to karakteristiske situationer, der kunne have indrammet middelalderbindet og givet fremstillingen liv.

Når dette er fremført, bør de tre forfattere roses for et godt og redeligt stykke arbejde – tilmed glimrende annoteret, hvilket ikke er en selvfølge i byhistorier. Bedst fungerer de afsnit, som ikke blot gør rede for fund, men systematisk skildrer måltider, hygiejne, klædedragt og spil. Her ydes gode bidrag til middelalderens kulturhistorie. Også illustrationerne er i topklasse.

Mikael Venge

The Dublin Guild Merchant Roll, c. 1190-1265. Edited by Philomena Connolly and Geoffrey Martin. First supplement to The Calendar of Ancient Records of Dublin. Dublin, Dublin Corporation, 1992. xxiv + 160 pp., ill.

Dublin modtog sine første privilegier i 1171/72, og en snes år senere fik de en betydelig udvidelse, som lagde grunden til byens selvstændige kommunale forvaltning (15. maj 1192). For at fejre 800-års jubilæet har bystyret besluttet at udgive købmandsgildets ældste medlemsfortegnelse, som måske er blevet til netop som følge af, at gilder blev udtrykkelig tilladt i kraft af privilegierne af 15. maj 1192 (p. xix).

Medlemsfortegnelsen, der er mønstergyldigt udgivet, anfører for hver person navn og et pengebeløb, formentlig indtrædelsesgebyr, og eventuelt personens erhverv. Fortegnelsen udgør en rulle, der i dag består af 42 stykker pergament beskrevet med skiftende hænder; navnene er altså indført løbende.

Dokumentets text suppleres af en historisk kommentar ved prof. Geoffrey Martin, en redegørelse for udgiverprincipperne ved Dr. Philomena Connolly og en fysisk beskrivelse af dokumentet ved John Gillis. En særlig hjælp for benytteren udgør listerne over byens provosts 1221-64 og over borgerskabs-